

X 113 / 109

M18

N O T A T K A

dot. systemu konsultacji i koordynacji polityki
zagranicznej państw Układu Warszawskiego.

Konieczność utrzymania przez państwa socjalistyczne inicjatywy w podejmowaniu i realizacji zadań polityki zagranicznej czyni aktualną sprawę podniesienia na wyższy poziom wzajemnych konsultacji w zakresie polityki międzynarodowej oraz dalszy rozwój, odpowiednio do obecnych potrzeb, systemu wypracowywania kierunków polityki zagranicznej państw UW. Potrzeba taka wypływa przede wszystkim z konieczności utrzymania wspólnego frontu państw socjalistycznych w kształtowaniu nowych, wyższych form pokojowego współistnienia oraz z zaostrzającej się walki ideologicznej z imperializmem.

Możliwość podjęcia takich kroków mieści się całkowicie w formalno-prawnych ramach określonych przez poniższe dwa artykuły Układu o przyjaźni, współpracy i pomocy wzajemnej, podpisanego w Warszawie 14 maja 1955 r.; nie zachodziłaby więc potrzeba rewizji czy uzupełnienia tekstu Układu:

Art. 3, w którym Strony zobowiązały się konsultować między sobą we wszystkich ważnych sprawach międzynarodowych, dotyczących ich wspólnych interesów, kierując się sprawą utrwalenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Art. 6, dot. utworzenia Doradczego Komitetu Politycznego w celu prowadzenia przewidzianych Układem konsultacji i dla rozpatrzenia spraw, powstałych w związku z jego wykonywaniem. W tymże artykule znajduje się postanowienie, że w DKP państwa-strony będą reprezentowane przez członków rządu lub innych specjalnie wyznaczonych przedstawicieli i że DKP może tworzyć organy pomocnicze, jakie okażą się niezbędne.

MS

Próby usprawnienia trybu konsultacji w zakresie polityki zagranicznej były podejmowane już w przeszłości. Doradczy Komitet Polityczny przyjął w styczniu 1956 roku w Pradze uchwałę w tej sprawie.

Uchwała ta postanawiała, że:

- Doradczy Komitet Polityczny będzie się zbierał w miarę konieczności, lecz nie rzadziej niż dwa razy w roku, dla omówienia zagadnień wyłaniających się w związku z realizacją Układu Warszawskiego;

- przy Doradczym Komitecie tworzy się organy pomocnicze z siedzibą w Moskwie:

- Stałą Komisję mającą za zadanie opracowanie zaleceń dotyczących zagadnień polityki zagranicznej,

- Zjednoczony Sekretariat, w którego skład wchodzi przedstawiciele wszystkich Państw-Stron Układu Warszawskiego. Sekretariat ten miał się zbierać w pełnym składzie tylko na okres posiedzeń Doradczego Komitetu Politycznego.

Uchwała ta nie była w pełni realizowana, zwłaszcza jeżeli chodzi o regularność posiedzeń Doradczego Komitetu Politycznego i utworzenie Stałej Komisji jako organu pomocniczego. Postanowienia dotyczące Zjednoczonego Sekretariatu były wprowadzone w życie częściowo, co znajdowało wyraz w powoływaniu w czasie trwania kolejnych narad Doradczego Komitetu wspólnego sekretariatu, bez przestrzegania jednak postanowień dotyczących dokumentacji oraz języków roboczych narad.

Potrzeba usprawnienia systemu konsultacji politycznych ze względu na stale i szybko zmieniające się warunki polityczne była w przeszłości kilkakrotnie przedmiotem dyskusji między państwami socjalistycznymi. Na posiedzeniu DKP w Warszawie w styczniu 1965 r. problem ten postawiły NRD i Węgry, na naradzie wiceministrów spraw zagranicznych w Berlinie w lutym 1966 r. - PRL, na naradzie ministrów spraw zagranicznych w Moskwie w czerwcu 1966 r. - ponownie NRD.

AD

Wszystkie państwa członkowskie UW, z wyjątkiem Rumunii, widziały celowość i konieczność pracy w tym kierunku. Ostatnią próbą w lutym 1970 r. był zamiar Tow. J. Kadara wysłania listu do I Sekretarzy KC bratnich partii państw UW, w którym była zawarta propozycja utworzenia rady lub komitetu ministrów przy DKP do spraw polityki zagranicznej. Jednakże w maju 1970 r. Węgry wycofały projekt tego listu ze względu na negatywne stanowisko w tej sprawie Rumunii.

Uwzględniając podyktowaną wymogami sytuacji międzynarodowej konieczność coraz bardziej skoordynowanego i elastycznego działania państw socjalistycznych na arenie międzynarodowej, należy poddać pod rozwagę bratnim państwom socjalistycznym poniższy projekt systemu wzajemnych konsultacji, koordynowania i wypracowywania kierunków polityki międzynarodowej, który mógłby oprócz Doradczego Komitetu Politycznego, obejmować następujące elementy składowe:

- prace ekspertów /periodyczne lub ad hoc/ przygotowujące materiały do narad wiceministrów i ministrów spraw zagranicznych państw UW oraz wypracowujące merytoryczną podstawę wspólnego stanowiska państw socjalistycznych. Narada ministrów spraw zagranicznych w grudniu 1971 r. w Warszawie powzięła uchwałę o wspólnych naradach ekspertów państw-stron Układu Warszawskiego nad problemami związanymi ze zwołaniem ogólnoeuropejskiej konferencji;
- narady wiceministrów spraw zagranicznych poprzedzające narady ministrów lub zwoływane niezależnie, w celu wymiany informacji i przekonsultowania problemów związanych z wypracowywaniem jednolitej linii działania państw socjalistycznych na arenie międzynarodowej;
- narady ministrów w ramach Rady Ministrów Spraw Zagranicznych, której powołanie proponuje się. Organ ten zebrałby się w regularnych odstępach czasu, np. 2 razy w roku, między posiedzeniami Doradczego Komitetu Politycznego, kolejno w poszczególnych stolicach państw członkowskich

dla wypracowania zaleceń i wniosków w zakresie polityki zagranicznej, wypracowywania wspólnej linii pomocniczej w poszczególnych problemach i koordynacji polityki w poszczególnych regionach świata.

Rada Ministrów Spraw Zagranicznych mogłaby spełniać funkcję "Stałej Komisji", której utworzenie przewidywano w uchwałach sesji DKP z stycznia 1956 r. ;

- Zjednoczony Sekretariat Układu Warszawskiego, który niezależnie od prowadzonej obecnie działalności, zgodnie z uchwałami z stycznia 1956 r., mógłby pełnić w uzgodnionym zakresie funkcje organu stałego, np. organizując konsultacje ekspertów.

Sprawy organizacyjne związane ze zwoływaniem i przebiegiem sesji Rady Ministrów oraz poprzedzających je prac ekspertów i narad wiceministrów spraw zagranicznych mogłyby być załatwiane analogicznie do tego, jak to ma miejsce w wypadku obecnych narad ministrów spraw zagranicznych państw-stron UW.

Utworzony zostałby ponadto przez wszystkie państwa Układu Warszawskiego Instytut Spraw Międzynarodowych, którego podstawowym zadaniem byłyby badania i rozpracowywanie koncepcji polityki zagranicznej. Organizacja instytutu, zakres badań, skład osobowy itd. zostaną wspólnie uzgodnione.